

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента кандидата мистецтвознавства, професора Ольги Катрич на дисертацію Жао Джіна “Вплив філософії та естетики даосизму на китайську вокальну культуру” (спеціальність 025 -Музичне мистецтво, галузь знань 02- Культура і мистецтво) на здобуття наукового ступення доктора філософії

Дослідження Жао Джіна присвячене вивченню філософських, релігійних та естетичних впливів даоського вчення на розвиток музичного мистецтва Китаю і китайську вокальну культуру. Феномен даосизму дисертант визначає як оригінальну та самобутню течію Китаю, як цілісний соціокультурний феномен, що зробив значний вплив на всі сфери життя та культури китайського суспільства. На прикладі даоських пісень Жао Джін розглядає вплив положень даосизму на зародження та подальше функціонування вокального мистецтва - явища, що заслуговує на докладне вивчення. У дисертації, в контексті вивчення закладання основ створення даоських пісень та способів їх співу, на прикладах з міфологічних сюжетів, філософських праць Китаю, ранніх музичних наук, педагогіки, критики, естетики, акустики і, навіть, інтерпретації в античні часи і на початку нашої доби, послідовно досліджено багатовіковий процес створення, фіксації музично-поетичних текстів, побутування й виконання даоських пісень.

Чи актуальним, з точки зору музикознавства та гуманітаристики загалом, є це дослідження? Безперечно. Як зазначає відомий авторитет у сфері сучасної історіографії, промоутор “студій пам’яті”, член Французької академії П’єр Нора: “Теперішнє, нація, пам’ять - ось три найважливіші явища, які

окреслюють домінуючу констеляцію нашого часу та нове поле для досліджень”¹.

Тема, яка розробляється у рецензованій дисертації, абсолютно точно вписується у цю наукову парадигму. Тож за аксіологічними параметрами внеску дисертанта в студії культурної пам’яті глобального масштабу (Пам’ять), національної мистецької культури Китаю (Національне) та музичне мистецтво, вокальне зокрема (Теперішнє), розглянемо здобутки дисертанта.

Пам’ять. Слід зазначити, що філософема *дао* є не лише найдавнішим і досі недостатньо дослідженим феноменом китайської філософії, але і однією з найдавніших в людській історії загалом. І, що найважливіше, належить до міфологем вселюдського характеру. У трактуванні Лао-Цзи, принаймні саме йому приписують авторство книги “Дао де цзин”, дао є шляхом розвитку Всесвіту. Загадковість і невловимість дао, його безособовість і наскрізна трансцендентна присутність у людському існуванні інспірували розвиток релігійних систем даосизму, конфуціанства та вплинули на сутність буддизму. А прагнення західної культури збагнути дао як універсальне *архе* усього живого породжувало аналогії з грецьким Логосом, єзуїти-місіонери у Китаї трактували дао як Деї (Бог), Вільгельм фон Гумбольдт - як сенс буття, Карл Густав Юнг розглядав дао як світло яке є еквівалентним свідомості, “престол світла небес”.

У першому розділі дисертації, вводячи у науковий обіг українського гуманітарного дискурсу величезний корпус наукових джерел, Жао Джін надає колосальний масив інформації щодо виникнення та історичних модусів даосизму, який, відповідно до поставленої мети, розглядає як філософсько-теоретичну базу національної вокальної культури Китаю. Скурпульозність та логічність викладу матеріалу свідчить про інтелектуальну

---

¹ Нора П. Теперішнє, нація, пам’ять. Пер з франц. А Рєпи. Київ, ТОВ “Видавництво “Кліо””. 2014 р., 272 с.

зрілість дослідника. А зібраний ним матеріал становить неабияку цінність для студій пам'яті.

Зважаючи на наднаціональну значимість здійсненої роботи, зауважимо, що до переліку використаних джерел варто було би залучити роботи згаданих В. фон Гумбольдта, К. Г. Юнга, а також К. Ясперса (зокрема його ідею “осьового часу”). Також доцільно було би використати доступні в українському перекладі праці Ніла Фергюсона, Рене Бода, Мірча Еліаде та цілу низку праць дослідниці світових релігійних систем Карен Армстронг.

Нація. Феномен даосизму, з якого проростає уся культура Китаю, зокрема мистецька, фахово розглядається у другому розділі дисертації. Неабиякий інтерес викликають висновки дисертанта, щодо даоського коріння китайської поезії, живопису і навіть національної архітектури. Введення в українське мистецтвознавство цього матеріалу, безумовно, сприятиме глибшому розумінню китайського національного типу художнього мислення.

Теперішнє. У третьому розділі дисертант здійснює аналіз розвитку вокальної культури Китаю, відображаючи вельми розмаїті аспекти - у впливах знаку тай-цзи, філософського світогляду у-вей, створеної даосами дихальної гімнастики цигун. Оскільки розділ пронизаний ідеєю породжуючої творчої дії сакрального у сучасному музичному, зокрема професійному вокальному мистецтві Китаю, він становить значний інтерес у плані можливості модерних досліджень подібних феноменів у різних національних культурах.

Як кожне цікаве дослідження дисертація Жао Джіна породжує інтерес і прагнення глибше зрозуміти деякі аспекти досліджуваного явища. Звідси запитання:

Яким чином принцип філософського мислення у-вей впливає на характеристики китайської вокальної культури?

Як розвиваються даоські пісні в теперішній час?

Підсумовуючи зазначимо, що порушень засад академічної доброчесності в роботі не виявлено. Дисертація є самостійним, інноваційним дослідженням і

має цінність для музичної науки. Її положення отримали апробацію на всеукраїнських та міжнародних конференціях, а основні ідеї в опублікованих статтях у трьох українських фахових виданнях та закордонних часописах мистецького спрямування.

Дисертація Жао Джіна повністю відповідає вимогам Постанови КМУ №44 від 12.01.2022 р. та дає підстави для присудження здобувачеві наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 025 - Музичне мистецтво, галузь знань 02 - Культура і мистецтво.

Кандидат мистецтвознавства,
професор, професор кафедри
загального та спеціалізованого фортепіано
ЛНМА імені М.В. Лисенка

Ольга Катрич

19.12.2023 р.